

Warszawa, dn. 29.11.2018

Szanowny Pan
Henryk Baranowski

Prezes Zarządu

PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.
Ul. Mysia 2
00-496 Warszawa

Wezwanie do podjęcia działań zapobiegawczych

W związku z prowadzeniem przez PGE Polską Grupę Energetyczną S.A. (dalej: PGE S.A.) oraz spółki od niej zależne, w ramach segmentu Energetyka Konwencjonalna Grupy Kapitałowej PGE, działalności powodującej znaczące emisje gazów cieplarnianych do atmosfery, które są źródłem szkód w środowisku naturalnym oraz powodują bezpośrednie zagrożenie wystąpienia jeszcze poważniejszych szkód w przyszłości, reprezentując organizację ekologiczną Fundacja Greenpeace Polska (dalej: Fundacja), działając w interesie społecznym, wzywam do podjęcia następujących działań zapobiegawczych:

- niezwłocznego odstąpienia od realizacji nowych projektów związanych z wydobyciem i spalaniem paliw kopalnych, w szczególności wycofania wniosków o wydanie decyzji administracyjnych, związanych z planowaną eksploatacją węgla brunatnego ze złóż Złoczew i Gubin oraz poszerzeniem kopalni odkrywkowej węgla brunatnego na złożu Turów;
- opracowania, w terminie jednego roku od dnia otrzymania niniejszego pisma, strategii stopniowego ograniczania emisji dwutlenku węgla z prowadzonych przez PGE S.A. i spółki od niej zależne instalacji energetycznych, przewidującej całkowitą eliminację tych emisji najpóźniej do roku 2030;
- całkowitej eliminacji emisji dwutlenku węgla z prowadzonych przez PGE S.A. i spółki od niej zależne instalacji energetycznych najpóźniej do roku 2030, poprzez zastosowanie odpowiednich urządzeń i rozwiązań technologicznych lub całkowite zaprzestanie działalności tych instalacji.

Jednocześnie wzywam PGE S.A. i spółki od niej zależne do ustosunkowania się do niniejszego żądania w terminie trzech miesięcy od dnia jego doręczenia, pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową.

UZASADNIENIE

Podstawa prawna roszczenia

Podstawę prawną niniejszego żądania stanowi art. 323 ust. 2 w zw. z ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.; dalej: POŚ). Zgodnie z tym przepisem organizacja ekologiczna może wystąpić z roszczeniem o przywrócenie stanu zgodnego z prawem, podjęcie środków zapobiegawczych albo o zaprzestanie działalności, w przypadku wystąpienia szkody lub bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku, pojmowanym jako dobro wspólne.

Fundacja Greenpeace Polska jest organizacją ekologiczną w rozumieniu art. 3 pkt 16 POŚ, ponieważ jej celem statutowym jest ochrona i zachowanie środowiska naturalnego oraz naturalnych warunków życia człowieka, jak również rozszerzanie i pogłębianie świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska.

Środowisko definiowane jest w art. 3 pkt 39 POŚ jako ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, obejmujących w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami. Ponadto, zgodnie z art. 3 pkt 11 POŚ przez oddziaływanie na środowisko rozumie się również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Art. 325 POŚ precyzuje, że odpowiedzialności za szkody wyrządzone oddziaływaniem na środowisko nie wyłącza fakt prowadzenia działalności na podstawie i w granicach decyzji administracyjnych. Ponadto, PGE S.A. i spółki od niej zależne, prowadzące instalacje spalania paliw, są przedsiębiorstwami wprowadzanymi w ruch za pomocą sił przyrody i posługującym się środkami wybuchowymi, wobec czego zgodnie z art. 435 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 z późn. zm.; dalej: KC) ich odpowiedzialność deliktowa kształtuje się na zasadzie ryzyka.

Niezależnie od powyższego, w świetle obecnej wiedzy naukowej na temat przyczyn i skutków globalnego ocieplenia klimatu, działalność PGE S.A. i spółek od niej zależnych jest sprzeczna z zasadą dbałości o stan środowiska wyrażoną w art. 80 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak również z zasadami ogólnymi Prawa ochrony środowiska, w szczególności zasadą kompleksowości ochrony środowiska (art. 5 POŚ) oraz zasadą zapobiegania i przezorności (art. 6 POŚ). Za szczególnie karygodne uznać należy dążenie do dalszego zwiększania emisji CO₂ poprzez budowę nowych węglowych bloków energetycznych oraz plany poszerzania eksploatacji węgla brunatnego o nowe złoża.

Działalność PGE S.A. oraz spółek od niej zależnych, w tym PGE GiEK S.A.

W ramach segmentu Energetyka Konwencjonalna w Grupie Kapitałowej PGE działa PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. (dalej: PGE GiEK), w skład której wchodzi 2 kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego, 4 elektrownie konwencjonalne i 8 elektrociepłowni, co czyni spółkę największym producentem energii elektrycznej i ciepła w Polsce. Zgodnie ze *Sprawozdaniem Zarządu z działalności PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. oraz Grupy Kapitałowej PGE za rok 2017* (dalej: *Sprawozdanie Zarządu 2017*), emisja CO₂ z głównych instalacji wchodzących w skład PGE GiEK wyniosła w 2017 r. 57 697 586 ton, co stanowi ok. 1/6 wszystkich emisji dwutlenku węgla w polskiej gospodarce. Powyższa liczba nie jest pełna, gdyż nie uwzględnia wszystkich emisji CO₂ powiązanych z działalnością PGE GiEK, w tym emisji z mniejszych instalacji, transportu towarów i ludzi oraz emisji związanych z działalnością kopalni węgla brunatnego.

Ponadto, spółka prowadzi obecnie budowę dwóch bloków energetycznych opalanych węglem kamiennym w Elektrowni Opole o łącznej mocy 1800 MW oraz jednego bloku opalanego węglem brunatnym w Elektrowni Turów o mocy 490 MW, jak również stara się o uzyskanie koncesji na wydobywanie kopaliny – węgla brunatnego ze złóż Złoczew, Gubin i poszerzenie istniejącej kopalni odkrywkowej na złożu Turów. Realizacja tych inwestycji, w szczególności trzech nowych bloków energetycznych opalanych węglem, prowadzić będzie do znacznego zwiększenia sumy emisji dwutlenku węgla: eksploatacja nowych bloków energetycznych w elektrowni Opole wiązać się będzie z emisją na poziomie ok. 9-10 mln ton CO₂ rocznie, zaś eksploatacja nowego bloku w elektrowni Turów przyczyni się do emisji ok. 2,8 mln ton CO₂ rocznie.

Co więcej, 14 listopada 2017 roku w skład segmentu Energetyka Konwencjonalna PGE S.A. weszły również aktywa nabyte od EDF International SAS i EDF Investment II B.V., tj. jedna elektrownia konwencjonalna i 8 elektrociepłowni, których łączna emisja CO₂ w roku 2017 wyniosła, zgodnie ze *Sprawozdaniem Zarządu 2017*, 12 491 966 ton (1 755 106 ton od chwili przejęcia przez PGE S.A.).

Emisje dwutlenku węgla jako źródło szkód w środowisku

Od połowy XX wieku obserwowane jest stałe podwyższanie się średniej temperatury przy powierzchni ziemi i oceanów. Obecnie wzrost ten wynosi około 1°C w stosunku do średniej temperatury notowanej w latach 1850-1990.

We współczesnej nauce panuje konsensus, że przyczyną obserwowanego ocieplenia klimatu jest działalność człowieka związana z emisjami gazów cieplarnianych, przede wszystkim CO₂ – stężenia tego gazu w atmosferze są obecnie najwyższe od co najmniej 800 000 lat.

Szybko postępujące globalne ocieplenie wiąże się z szeregiem negatywnych skutków. W opublikowanym 8 października 2018 r. Specjalnym Raporcie Międzyrządowego Panelu ds. Zmiany Klimatu (IPCC)¹ naukowcy wskazują, że zmiana klimatu spowoduje m.in. wzrost zagrożeń dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, ich źródeł utrzymania oraz bezpieczeństwa żywnościowego i zaopatrzenia w wodę, a także dla wzrostu gospodarczego.

Zwiększy się śmiertelność i bezpośrednie narażenie ludzi na skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak fale upałów i mrozów, susze, powódzie i wichury. Spowodowane przez zmianę klimatu podnoszenie się poziomu mórz i oceanów zagrozi ludziom zamieszkującym na terenach nisko położonych obszarów nadbrzeżnych i delt oraz małych wysp. Im szybciej będzie zachodzić ten proces, tym mniejsze będą możliwości adaptacyjne. Wzrośnie również - m.in. na skutek zmian w zasięgu ich występowania - zagrożenie chorobami przenoszonymi przez wektory, takimi jak malaria i denga. Prognozowany jest wzrost ubóstwa i pogarszanie się warunków życia ludzi, przy czym wzrost globalnego ocieplenia do 2°C w stosunku do wzrostu o 1,5°C oznaczałby, że do 2050 r. zagrożonych niebezpiecznymi zjawiskami klimatycznymi i ubóstwem będzie nawet kilkaset milionów osób więcej. Zmiana klimatu negatywnie wpłynie na rolnictwo poprzez redukcję plonów zbóż i spowoduje zmniejszenie wydajności akwakultury i rybołówstwa. Przyczyni się również do ograniczeń w dostępie do wody, przy czym powstrzymanie globalnego ocieplenia na poziomie 1,5°C w porównaniu z 2°C zmniejszyłoby odsetek ludności świata narażonej na skutek zmiany klimatu na stres wodny nawet o 50%.

Zmiana klimatu będzie miała również liczne negatywne konsekwencje dla środowiska naturalnego, w tym ograniczenie zasięgu geograficznego i wymieranie gatunków, degradację i nieodwracalną utratę ekosystemów oraz wzrost zagrożeń dla różnorodności biologicznej, takich jak pożary lasów i rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych.

Następstwa zmiany klimatu będą odczuwalne również na terenie Polski, co znajduje potwierdzenie nie tylko w licznych publikacjach naukowych, ale również w dokumentach opracowywanych na szczeblu rządowym, w szczególności w *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*.² Wskazano tam, że w Polsce dominować będą negatywne konsekwencje zmian klimatu, w szczególności niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych. Szacuje się, że roczne sumy opadów nie ulegną znaczącym zmianom, jednak ich charakter stanie się bardziej losowy i nierównomierny, czego skutkiem będą długie okresy bezopadowe, przerywane gwałtownymi, nawalnymi, niszczycielskimi opadami. Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną i formy ochrony przyrody, w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe. Skróci się okres zalegania pokrywy śnieżnej i jej grubość oraz nasili się proces ewaporacji, co dodatkowo pogłębi spadek zasobów wodnych kraju. Jednocześnie efektem zmian klimatu będzie zwiększanie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, które będą miały istotny wpływ

¹ <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>

² <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/strategiczny-plan-adaptacji-2020/>

na obszary wrażliwe i gospodarkę kraju, takich jak powodzie, podtopienia, osuwiska, silne wiatry i incydentalne trąby powietrzne, silne burze z wyładowaniami atmosferycznymi. Bezpośrednim następstwem zmian klimatu będzie również nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód śródlądowych i wód przybrzeża, zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczenia powietrza, a w sferze energetyki większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej przy jednoczesnym zmniejszeniu potencjału chłodniczego elektrowni.

Nasilające się skutki zmian klimatu na terenie Polski opisane zostały również w projekcie *Polityki ekologicznej państwa 2030*.³ W dokumencie tym wymieniono regiony najbardziej zagrożone negatywnymi konsekwencjami zmian klimatu. Zalicza się do nich między innymi województwo łódzkie, które *będzie zagrożone silnym pustynnieniem oraz równoległe powodziami w dolinach największych rzek regionu, tj. Warty, Pilicy i Bzury. Obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną część województwa. Będzie on potęgowany występowaniem strefy niskich opadów i strefy o wysokim niedoborze wód w sezonie wegetacyjnym w północnej części regionu oraz strefy bardzo silnego pustynnienia w północno-zachodniej części regionu. (...) Poważne zagrożenie suszą identyfikuje się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, zwłaszcza na Kujawach, Pojezierzu Dobrzyńskim i Pojezierzu Chełmińskim. Równoległe zagrożenie powodziowe występuje w Dolinie Wisły, Dolinie Noteci i Dolinie Drwęcy. Jednocześnie, niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych na Wiśle poniżej stopnia wodnego we Włocławku zagrażają awariom podziemnym sieci infrastruktury technicznej. (...) Duże zagrożenie występowania porywistych wiatrów i nawałnych deszczy zidentyfikowano m.in. w województwie lubuskim i pomorskim, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Konsekwencje wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof naturalnych (jak np. nawałnicy, która przeszła przez znaczną część województwa pomorskiego w sierpniu 2017 r.) mają charakter długoterminowy i powodują, że na obszarach dotkniętych klęską zamierają tradycyjne dla tych obszarów formy aktywności społeczno-gospodarczej, takie jak turystyka, przemysł drzewny, gospodarka leśna.*⁴ W *Polityce ekologicznej państwa 2030* podkreślono również zagrożenia dla rodzimych gatunków: *spodziewane ocieplenie klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej, Azji, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy. Nie bez znaczenia będzie wpływ zmian klimatu na skład gatunkowy drzewostanów oraz ich kondycję. Osłabione drzewa będą bardziej podatne na uszkodzenia od wiatru. (...) Najprawdopodobniej najbardziej narażone na działanie czynników klimatycznych będą ekosystemy górskie. Szacuje się, że na tych obszarach w Polsce, w związku ze zmianami klimatu, wyginieciem zagrożone jest 60% gatunków.*⁵

Podsumowując, prowadzenie działalności skutkującej emisją dużych ilości CO₂ do atmosfery skutkuje szkodami w poszczególnych elementach środowiska: przede wszystkim w klimacie i powietrzu, jak również następnie w wodach morskich i lądowych, powierzchni ziemi, bioróżnorodności oraz zdrowiu i życiu ludzi. Szkody te zachodzą globalnie, a zatem dotyczą środowiska pojmowanego jako dobro wspólne.

Niezbędne środki zapobiegawcze

Zgodnie z Porozumieniem paryskim strony porozumienia, w tym Polska jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, zobowiązały się zatrzymać wzrost średniej temperatury na świecie na poziomie dużo poniżej

³ Projekt dostępny do pobrania na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska: <https://bip.mos.gov.pl/prawo/inne-projekty/projekt-polityki-ekologicznej-panstwa-2030/>

⁴ Projekt *Polityki ekologicznej państwa 2030*, s. 35-36

⁵ *Ibid.* s. 38-39

2°C względem poziomu z czasów przedprzemysłowych i starać się, by było to nie więcej niż 1,5°C. W Specjalnym Raportcie Międzyrządowego Panelu ds. Zmiany Klimatu (IPCC) wskazano, że zagrożenia klimatyczne związane z globalnym ociepleniem na poziomie 1,5°C są znaczące, ale jednocześnie wyraźnie niższe od następstw wzrostu temperatury o 2 °C. Aby zatrzymać globalne ocieplenie na poziomie 1,5°C konieczne jest możliwie najszybsze osiągnięcie zerowej emisji CO₂ netto, przy czym globalnie nie może to nastąpić później niż ok. roku 2050. Mając na uwadze trudności z ograniczaniem emisji CO₂ w krajach rozwijających się oraz osiągnięcie zerowej emisji netto w szeregu gałęzi gospodarki, w tym w transporcie, wskazane jest, aby w krajach wysoko rozwiniętych poziom zerowej emisji netto w sektorze energetycznym został osiągnięty najpóźniej w roku 2030.⁶

W świetle powyższych ustaleń nie budzi wątpliwości, że PGE S.A. powinna najszybciej jak to możliwe opracować i przystąpić do realizacji strategii ograniczania emisji CO₂, która prowadzić będzie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji netto w roku 2030, ewentualnie zastosowania takich technologii lub urządzeń, które pozwolą osiągnąć neutralność klimatyczną w inny sposób. Bezwzględny priorytetem jest również odstąpienie od realizacji jakichkolwiek nowych inwestycji w zakresie eksploatacji i spalania paliw kopalnych, ze szczególnym uwzględnieniem projektowanych kopalni węgla brunatnego na złożach Złoczew i Gubin oraz planów poszerzenia kopalni odkrywkowej na złożu Turów. Realizacja takich inwestycji stoi bowiem w rażącej sprzeczności z celami Porozumienia paryskiego, a także z ogólnymi zasadami ochrony środowiska wyrażonymi w Konstytucji RP i POŚ.

W związku z powyższym, wnoszę jak na wstępie.

Z poważaniem,

Bohdan Pękacki

Dyrektor Fundacji Greenpeace Polska

---

⁶ Por. Climate Analytics (2016). Implications of the Paris Agreement for Coal Use in the Power Sector, https://climateanalytics.org/media/climateanalytics-coalreport_nov2016_1.pdf oraz Climate Analytics (2017). A stress test for coal in Europe under the Paris Agreement, https://climateanalytics.org/media/eu_coal_stress_test_report_2017.pdf oraz Climate Analytics (2018). Science based coal phase-out pathway for Germany in line with the Paris Agreement 1.5°C warming limit, https://climateanalytics.org/media/germany_coalphaseout_report_climateanalytics_final.pdf